

CRNA GORA

MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA

PREDLOG OSNOVE

ZA VOĐENJE PREGOVORA O ZAKLJUČIVANJU

**SPORAZUMA O MEĐUSOBNOM PRIZNAVANJU PROFESIONALNIH
KVALIFIKACIJA DOKTORA MEDICINE, DOKTORA STOMATOLOGIJE,
ARHITEKATA I GRAĐEVINSKIH INŽENJERA**

Podgorica, 7. novembar 2018. godine

I USTAVNI OSNOV

Osnov za zaključivanje Sporazuma o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera, koji treba da se zaključi između zemalja Zapadnog Balkana (Crne Gore, Republike Srbije, Bosne i Hercegovine, Republike Albanije, Republike Kosova i Republike Makedonije) sadržan je u odredbi člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore, kojom je propisano da Crna Gora na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tačke 1 i 4 Ustava, kojima je propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

II OCJENA STANJA ODNOSA SA ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

U okviru Berlinskog procesa, a u skladu sa višegodišnjim Akcionim planom za regionalni ekonomski prostor šest zemalja Zapadnog Balkana (Crna Gora, Republika Srbija, Bosna i Hercegovina, Republika Albanija, Republika Kosova i Republika Makedonija), koji je usvojen na Samitu u Trstu u julu 2017. godine, vođenje pregovora o zaključivanju multilateralnog Sporazuma o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera između zemalja Zapadnog Balkana definisano je komponentom II Mobilnost

III RAZLOZI ZA ZAKLJUČIVANJE MEĐUNARODNOG UGOVORA

U skladu sa ciljevima i prioritetima utvrđenim Strategijom Jugoistočna Evropa 2020, a uz podršku Savjeta za regionalnu saradnju (RCC), a na liniji realizacije navedenog Akcionog plana, postignut je dogovor o uspostavljanju Zajedničke radne grupe za definisanje pravnog okvira za međusobno priznavanje profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera. U sastavu ove Radne grupe su predstavnici ministarstava nadležnih za obrazovanje, rad i ekonomiju, šest država Zapadnog Balkana.

Zadatak Radne grupe bio je zadatak da: razmotri pojednostavljenje postupaka za priznavanje profesionalnih kvalifikacija za odabrane profesije od zajedničkog interesa i uspostavljanje baze podataka o mobilnosti stručnih lica; da ispita uslove za zaključivanje ovog multilateralnog Sporazuma, čime bi se povećala transparentnost regionalnih i nacionalnih aranžmana kada je riječ o priznavanju profesionalnih kvalifikacija i poboljšala regionalna razmjena podataka o mobilnosti profesionalaca i budućim potrebama za vještinama u odabranim zanimanjima.

Mobilnost radne snage za navedene regulisane profesije može doprinijeti razmjeni znanja i iskustava ovih zemalja, a sve na dobrobit građana i ekonomskog prosperiteta zemlje.

Na ovaj način bila bi potvrđena posvećenost Crne Gore unaprijeđenju multilateralne saradnje sa zemljama Zapadnog Balkana, što je od značaja i za dalji napredak u pregovorima sa Evropskom unijom u okviru poglavlja III „Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga“.

U procesu pridruživanja zemalja Zapadnog Balkana Evropskoj uniji preporuka je da se Nacrt sporazuma o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora

stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera, bazira na Direktivi 2005/36 EZ Evropskog parlamenta i Savjeta EU o priznavanju stručnih kvalifikacija.

IV OSNOVNA PITANJA O KOJIMA ĆE SE VODITI PREGOVORI

Na osnovu diskusija sa sastanaka Radne grupe i studija nezavisnih konsultanata koje je angažovao RCC („Studija mapiranja i procjene u cilju prepoznavanja sektora i profesija od zajedničkog interesa u funkciji zaključivanja Sporazuma o uzajamnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija u jugoistočnoj Evropi“, „Studija regulatornih okvira za priznavanje profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera“ i „Mapiranje stavova o sporazumima o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera“), definisan je sljedeći okvir za pregovore:

- cilj i svrha zaključivanja Sporazuma o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera su uspostavljanje zajedničkih pravila za pojednostavljeno priznavanje profesionalnih kvalifikacija podnosiocima zahtjeva koji su te kvalifikacije stekli u jednoj od šest zemalja Zapadnog Balkana, kako bi se licima sa tim kvalifikacijama omogućio pristup i bavljenje profesijom u drugoj zemlji Zapadnog Balkana;
- profesionalne kvalifikacije definisane su kao kvalifikacije koje potvrđuje dokaz o formalnoj osposobljenosti – potvrda kompetentnosti koju izdaje nadležni organ na osnovu zakonskih, podzakonskih i upravnih akata – u skladu sa definicijom profesionalnih kvalifikacija iz Direktive 2005/36/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta o priznavanju profesionalnih kvalifikacija.
- mogućnost podnosiocima zahtjeva da u drugoj zemlji Zapadnog Balkana pružaju usluge na privremenoj osnovi. Tačno značenje pojma »privremena osnova« utvrdiće se tokom pregovora. Pregovori se neće baviti procedurama izdavanja bilo boravišnih ili radnih dozvola i one ne ulaze u djelokrug pregovora;
- predmet sporazuma su profesionalne kvalifikacije za doktora medicine i doktora stomatologije u oblasti zdravstva, te arhitekate i građevinske inženjere u sektoru građevine;
- uspostavljanje Baze podataka o mobilnosti stručnih lica koja bi bila kompatibilna sa Bazom podataka o mobilnosti stručnih lica EU ustanovljenom u skladu sa Direktivom.
- u sastavu delegacija za vođenje pregovora treba da budu predstavnici ministarstava nadležnih za koordinaciju pitanja koja se tiču profesionalnih kvalifikacija (Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete); predstavnici ministarstava nadležnih za profesionalne kvalifikacije u datim sektorima (Ministarstvo zdravlja za oblast zdravstva, odnosno Ministarstvo održivog razvoja i turizma za građevinski sektor); predstavnici komora, odnosno udruženja za svaku od profesija (ljekarskih i stomatoloških komora za oblast zdravstva i inženjerska komora za arhitekate i građevinske inženjere), predstavnik ministarstva nadležnog za ekonomiju, kao i drugih organa i institucija po potrebi.
- da se pregovori okončaju do kraja 2019. godine.

V PROCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA IZVRŠENJE UGOVORA

Za izvršenje ovog Sporazuma nije potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva u Budžetu.

VI POTREBA USAGLAŠAVANJA PROPISA

Zaključivanje ovog Sporazuma ne ne zahtijeva izmjene i dopune važećih ili donošenje novih propisa.

VII STAVOVI I MIŠLJENJA ZAINTERESOVANIH ORGANA O OPRAVDANOSTI ZAKLJUČIVANJA SPORAZUMA

U postupku pripreme Nacrta ovog sporazuma, zatraženo je mišljenje Ministarstva vanjskih poslova, koje se daje u prilogu.

VIII PREDLOG SASTAVA DELEGACIJE I TROŠKOVI PREGOVORA

Predlaže se da delegaciju za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera čine:

1. Edina Dešić, generalna direktorica Direktorata za tržište rada i zapošljavanje u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, šef delegacije;
2. Mubera Kurpejović, generalna direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, zamjenica šefa delegacije;
3. Senka Vukčević, načelnica Direkcije za stručno obrazovanje odraslih u Ministarstvu rada i socijalnog staranja;
4. Ivana Joksimović, samostalna savjetnica II u Direkciji za stručno obrazovanje odraslih u Ministarstvu rada i socijalnog staranja;
5. Biljana Mišović, načelnica Direkcije za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete;
6. Slađana Pavlović, generalna direktorica Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja;
7. Ljiljana Vujisić, načelnica Direkcije za upravljanje i unaprijeđenje ljudskih resursa u Ministarstvu zdravlja;
8. Svetlana Božović, načelnica Direktorata za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom u Ministarstvu ekonomije;
9. Nevenka Mugoša, načelnica Direkcije za normativno pravne poslove u Ministarstvu održivog razvoja i turizma;
10. Borka Novković, samostalna savjetnica I u Direktoratu za građevinarstvo – Direkcija za izdavanje dozvola u Ministarstvu održivog razvoja i turizma;
11. Dejana Backović, II sekretarka u Ministarstvu vanjskih poslova,
12. Aleksandar Mugoša, mr sci dr, Predsjednik Ljekarske komore Crne Gore
13. Vesna Bauković, sekretar Ljekarske komore;
14. Zoran Vlahović, prof. dr sci, Stomatološka komora Crne Gore,
15. dr Maria Mia Noc Martini, Stomatološka komora Crne Gore;
16. prof. dr Biljana Šćepanović, dipl. inž. građ, Inženjerska komora Crne Gore;
17. Jelena Pejović, dipl. inž. građ, Inženjerska komora Crne Gore;
18. Maja Đurović, dipl. inž. arh, Inženjerska komora Crne Gore;
19. Novica Mitrović, dipl. inž. arh, Inženjerska komora Crne Gore;
20. dr Mladen Perazić, direktor sektora za obrazovanje, Privredna komora Crne Gore

Tokom pregovora mogu se pozvati i drugi predstavnici institucija čije se učešće ocijeni kao potrebno.

Troškove za pregovore snosiće (RCC) Savjet za regionalnu saradnju.

Prilog: Nacrt sporazuma

PREDLOG ZAKLJUČAKA

1. Vlada Crne Gore je na sjednici od _____ utvrdila Osnovu za vođenje pregovora i zaključenje Sporazuma o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera, sa Nacrtom Sporazuma.
2. U delegaciju za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija doktora medicine, doktora stomatologije, arhitekata i građevinskih inženjera određuju se:
  1. Edina Dešić, generalna direktorica Direktorata za tržište rada i zapošljavanje u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, šef delegacije;
  2. Mubera Kurpejović, generalna direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete, zamjenica šefa delegacije;
  3. Senka Vukčević, načelnica Direkcije za stručno obrazovanje odraslih u Ministarstvu rada i socijalnog staranja;
  4. Ivana Joksimović, samostalna savjetnica II u Direkciji za stručno obrazovanje odraslih u Ministarstvu rada i socijalnog staranja;
  5. Biljana Mišović, načelnica Direkcije za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete;
  6. Slađana Pavlović, generalna direktorica Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja;
  7. Ljiljana Vujisić, načelnica Direkcije za upravljanje i unaprijeđenje ljudskih resursa u Ministarstvu zdravlja;
  8. Svetlana Božović, načelnica Direktorata za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom u Ministarstvu ekonomije;
  9. Nevenka Mugoša, načelnica Direkcije za normativno pravne poslove u Ministarstvu održivog razvoja i turizma;
  10. Borka Novković, samostalna savjetnica I u Direktoratu za građevinarstvo – Direkcija

- za izdavanje dozvola u Ministarstvu održivog razvoja i turizma;
11. Dejana Backović, II sekretarka u Ministarstvu vanjskih poslova;
  12. Aleksandar Mugoša, mr sci dr, Predsjednik Ljekarske komore Crne Gore
  13. Vesna Bauković, sekretar Ljekarske komore;
  14. Zoran Vlahović, prof. dr sci, Stomatološka komora Crne Gore,
  15. dr Maria Mia Noc Martini, Stomatološka komora Crne Gore;
  16. prof. dr Biljana Šćepanović, dipl. inž. građ, Inženjerska komora Crne Gore;
  17. Jelena Pejović, dipl. inž. građ, Inženjerska komora Crne Gore;
  18. Maja Đurović, dipl. inž. arh, Inženjerska komora Crne Gore;
  19. Novica Mitrović, dipl. inž. arh, Inženjerska komora Crne Gore;
  20. dr Mladen Perazić, direktor sektora za obrazovanje, Privredna komora Crne Gore

**NACRT SPORAZUMA O MEĐUSOBNOM PRIZNAVANJU PROFESIONALNIH KVALIFIKACIJA DOKTORA
MEDICINE, DOKTORA STOMATOLOGIJE, ARHITEKATA I GRAĐEVINSKIH INŽENJERA**

[Uvodne klauzule:]

Mi, predstavnici šest zemalja zapadnog Balkana (u daljem tekstu: pojedinačno Strana ili zajedno Strane),

radi unapređenja međuregionalne trgovine uslugama zasnovano na Dodatnom protokolu 6 Sporazuma o slobodnoj trgovini u srednjoj Evropi koji uređuje trgovinu uslugama kroz smanjenje i otklanjanje prepreka za slobodno kretanje eksperata i stručnih lica na području cijele regije;

uzimajući u obzir ciljeve i prioritete strategije Jugoistočna Evropa 2020 i višegodišnjeg Akcionog plana za regionalni ekonomski prostor usmjerene na otklanjanje prepreka priznavanju stručnih kvalifikacija;

u cilju podsticanja mobilnosti stručnih lica, boljeg uparivanja sposobnosti pojedinaca sa potrebama tržišta rada i povećanja produktivnosti;

s obzirom na okvir uspostavljen Direktivom 2005/36/EZ i u kontekstu budućeg pridruživanja Evropskoj uniji;

ističući namjeru Strana da urede problematiku uzajamnog priznavanja stručnih kvalifikacija stručnih lica koja bi svoje usluge prekogranično pružala na privremenoj i povremenoj osnovi;

usaglasili smo sljedeće:

POGLAVLJE I

OPŠTE ODREDBE

Član 1. Cilj

1. Strane su saglasne da uspostave zajednički postupak uzajamnog priznavanja stručnih kvalifikacija kako bi licima koja su te kvalifikacije stekla na području jedne Strane omogućili da se bave istom profesijom na području druge Strane.
2. Strane potvrđuju da će preuzeti sve neophodne mjere kako bi osigurale da njihova nadležna tijela sprovode taj zajednički postupak.
3. Strane će bez odlaganja pristupiti uspostavljanju zajedničkog postupka na svom području.

Član 2. Djelokrug

1. Ovaj Sporazum se odnosi na sva lica koja su stručne kvalifikacije stekla na području jedne Strane a koja se žele baviti regulisanom profesijom na području druge Strane (u daljem tekstu: podnosioci zahtjeva).
2. Odredbe Sporazuma odnose se isključivo na podnosiocima zahtjeva koji odlaze na područje Strane domaćina privremeno ili povremeno obavljati regulisanu profesiju. Privremena i povremena priroda pružanja usluga procjenjuje se za svaki slučaj posebno, pri čemu se naročito vodi računa o njegovom trajanju, učestalosti, redovnosti i stalnosti.
3. Kada se pružalac usluga seli, na njega/nju se odnose pravila stručne, zakonske ili administrativne prirode koja su direktno povezana sa stručnim kvalifikacijama, npr. sa definicijom profesije, korištenjem akademskih i profesionalnih naziva i s težom povredom pravila struke koja je direktno i posebno povezana sa zaštitom i sigurnošću potrošača, te sa disciplinskim odredbama koje se na području Strane domaćina primjenjuju na stručna lica koja obavljaju istu profesiju na tom području.
4. Sporazum ne utiče na važeće domaće zakonske, podzakonske i upravne akte u vezi sa ulaskom, boravkom i zapošljavanjem stranaca na području date Strane.

Član 3. Pojmovi

1. Za potrebe Sporazuma primjenjuju se sljedeće definicije:

- a) „regulisana profesija“ – profesionalna djelatnost ili grupa profesionalnih djelatnosti koje obavljaju doktori medicine, doktori stomatologije, arhitekti i građevinski inženjeri;
- b) „stručne kvalifikacije“ – kvalifikacije koje potvrđuje dokaz o formalnoj osposobljenosti i/ili stručnom iskustvu;
- c) „dokaz o formalnoj osposobljenosti“ – diplome, svjedočanstva i drugi dokazi koje je izdalo tijelo jedne od Strana ovlašteno u tu svrhu na osnovu njenih zakonskih, podzakonskih ili upravnih akata a kojima se potvrđuje uspješno završeno stručno osposobljavanje na području te Strane;
- d) „nadležno tijelo“ – sva tijela i službe iz Priloga I koje su Strane izričito ovlastile za priznavanje stručnih kvalifikacija u skladu sa Sporazumom;
- e) „regulisano obrazovanje i osposobljavanje“ – svako osposobljavanje koje je izričito usmjereno na bavljenje određenom profesijom a koje obuhvata jedan ili više programa koji su, gdje je to primjereno, nadopunjeni odgovarajućim stručnim osposobljavanjem, odnosno probnim radom ili stručnom praksom;
- f) struktura i nivo stručnog osposobljavanja, probnog rada ili stručne prakse uređuju se zakonskim, podzakonskim ili upravnim aktima date Strane ili ih nadzire, odnosno odobrava za to određeno tijelo; „oblast prakse“ – svi poslovi ili grupa poslova obuhvaćeni regulisanom profesijom;
- g) „pripravnički staž“ – svaki program rada koji obuhvata predmete neophodne za priznavanje stručnih kvalifikacija;
- h) „stručno iskustvo“ – stvarno i zakonsko bavljenje predmetnom profesijom na području neke od Strana;
- i) „pravno odobrenje za obavljanje profesije“ – svaka dozvola ili drugi akt koji je obavezan za obavljanje date regulisane profesije i čije izdavanje je uređeno važećim domaćim propisima;
- j) „cjeloživotno učenje“ – cjelokupno opšte obrazovanje, stručno obrazovanje i osposobljavanje, neformalno obrazovanje i informalno učenje koje se odvija tokom cijelog života i koje dovodi do unapređivanja znanja, vještina i sposobnosti, uključujući profesionalnu etiku;
- k) „Evropski sistem prikupljanja i prenosa bodova u visokom obrazovanju ili *ECTS* sistem bodovanja“ – sistem bodovanja za visoko obrazovanje koji se koristi unutar Evropskog prostora visokog obrazovanja.

Član 4. Učinci priznavanja

1. Priznavanjem stručnih kvalifikacija Strana domaćin omogućava podnosiocu zahtjeva pristup profesiji za koju je osposobljen/a u matičnoj Strani, kao i bavljenje tom profesijom pod jednakim uslovima koji važe za njene državljane.
2. Za potrebe ovog Sporazuma, profesija koju podnosilac zahtjeva želi obavljati na području Strane domaćina je profesija za koju je on/a osposobljen/a u matičnoj Strani, pod uslovom da podrazumijeva uporedive poslove.
3. Državljanstvo podnosioca zahtjeva ne igra ulogu kod priznavanja.

POGLAVLJE II

PRIZNAVANJE NA OSNOVU USKLAĐIVANJA MINIMALNIH USLOVA OSPOSOBLJAVANJA

Član 5. Načela automatskog priznavanja

1. Svaka Strana priznaje dokaze o formalnoj osposobljenosti za doktora medicine koji omogućavaju pristup profesionalnim djelatnostima doktora medicine i doktora medicine-specijalista, kao i dokaze o formalnoj osposobljenosti za doktora stomatologije, doktora stomatologije-specijalistu, arhitektu i građevinske inženjere nabrojane u Prilogu II, Prilogu III, Prilogu IV i Prilogu V, koji zadovoljavaju minimalne uslove osposobljavanja iz Priloga II, Priloga III, Priloga IV i Priloga V, te u svrhu pristupa profesionalnim djelatnostima i njihovom obavljanju daje tim dokazima jednako važenje na svom području kao dokazima o formalnoj osposobljenosti koje sama izdaje.

Takve dokaze o formalnoj osposobljenosti moraju izdati nadležna tijela Strana i uz njih treba priložiti, po potrebi, potvrde iz Priloga II, Priloga III, Priloga IV i Priloga V.

2. U svrhu obavljanja opšte medicinske prakse u okviru svog sistema socijalnog osiguranja svaka Strana priznaje dokaze o formalnoj osposobljenosti iz Priloga II koje su Strane izdale podnosiocima zahtjeva s područja drugih Strana u skladu sa minimalnim uslovima osposobljavanja datim u Prilogu II.

3. U svrhu pristupa i obavljanja profesionalnih djelatnosti doktora medicine i doktora stomatologije svaka Strana traži posjedovanje dokaza o formalnoj osposobljenosti iz Priloga II, odnosno Priloga III koji potvrđuju da je dato stručno lice tokom svog osposobljavanja, kako pripada, steklo znanja, vještine i sposobnosti iz Priloga II i Priloga III.

U funkciji uvažavanja opšteprihvaćenih naučnih i tehničkih pomaka, Multilateralni odbor iz člana 14. Sporazuma se ovlašćuje da usvoji izmjene Priloga II, III, IV i V i ažurira znanja i vještine iz tih

priloga kako bi odražavali razvoj datih profesija zasnovano na preporukama Zajedničke komisije nadležnih tijela iz člana 16. Sporazuma.

Takvo ažuriranje neće podrazumijevati izmjene postojećih osnovnih zakonskih načela bilo koje od Strana u vezi sa strukturom profesija u smislu osposobljavanja i uslova pristupa fizičkih lica istim. Ono će uvažavati nadležnost Strana za organizaciju njihovih obrazovnih sistema.

Član 6. Zajedničke odredbe o osposobljavanju

1. Strane imaju pravo odobriti vanredno osposobljavanje po uslovima koje utvrde nadležna tijela, pri čemu ta tijela osiguravaju da sveukupno trajanje, nivo i kvalitet takvog osposobljavanja nisu manji od redovnog osposobljavanja;

2. Strane, u skladu sa postupcima koji su im svojstveni a kroz podržavanje stalnog profesionalnog razvoja, stručnim licima čije su stručne kvalifikacije obuhvaćene ovim Sporazumom omogućavaju da stalno unapređuju svoja znanja, vještine i sposobnosti kako bi održavala sigurne i efikasne prakse, te pratila kretanja u struci.

POGLAVLJE III

POSTUPAK UZAJAMNOG PRIZNAVANJA STRUČNIH KVALIFIKACIJA

Član 7. Zajednički postupak uzajamnog priznavanja stručnih kvalifikacija

1. Nadležno tijelo Strane domaćina potvrđuje prijem zahtjeva u roku dvije (2) sedmice od dana prijema i u slučaju prijema nepotpune dokumentacije o tome obavještava podnosioca zahtjeva.
2. Nadležno tijelo Strane domaćina dužno je što brže sprovesti postupak razmatranja zahtjeva za dozvolu obavljanja regulisane profesije i u svakom slučaju donjeti propisano utemeljeno rješenje u roku od mjesec dana od dana kada je podnosilac zahtjeva predao/la potpunu dokumentaciju.
3. Protiv rješenja nadležnog tijela ili u slučaju da ono nije doneseno u utvrđenom roku dopuštena je žalba u skladu sa domaćim pravom.

Član 8. Pravna zaštita

Priznavanje stručnih kvalifikacija podrazumijeva mogućnost korištenja efikasnog mehanizma pravne zaštite. U slučaju odbacivanja zahtjeva za priznavanje, podnosilac zahtjeva ima pravo da njegov/njen predmet razmotri tijelo u drugačijem sastavu od onog koje je odbacilo zahtjev a koje je, nakon davanja prilike podnosiocu zahtjeva da ponovo iznese svoje argumente, dužno u razumnom roku donjeti rješenje o zahtjevu.

Član 9. Dokumenti i potvrde koji mogu biti traženi od podnosioca zahtjeva u skladu sa Sporazumom

1. Dokumenti

(a) dokaz o državljanstvu podnosioca zahtjeva;

(b) dokaz o formalnoj osposobljenosti koja omogućava pristup datoj profesiji iz Priloga II, Priloga III, Priloga IV i Priloga V;

(c) Ukoliko nadležno tijelo Strane domaćina od lica koja se žele baviti regulisanom profesijom traži dokaz o njegovom/njenom dobrom karakteru, ugledu ili o tome da nisu objavili stečaj, odnosno ukoliko mu/joj prekine ili zabrani obavljanje te profesije u slučaju teže povrede pravila struke ili kaznenog djela, ta Strana prihvata kao dovoljan dokaz za podnosiocima zahtjeva koji se žele baviti datom profesijom sa područja svih Strana podnošenje dokumenata koje su izdala nadležna tijela matične Strane a koji potvrđuju da su pobrojani zahtjevi ispunjeni. Predmetna tijela dužna su obezbijediti traženu dokumentaciju u roku od mjesec dana.

Ako nadležna tijela matične Strane ne izdaju dokumente iz prvog stava tačke (c), umjesto njih se koristi izjava pod zakletvom ili, u Stranama gdje nije predviđena izjava pod zakletvom, svečana izjava koju je lice dalo pred nadležnim sudom, organom uprave ili, kada je to primjereno, pred notarom, odnosno kvalifikovanim stručnim tijelom matične Strane, pri čemu to tijelo ili notar izdaju potvrdu o autentičnosti izjave pod zakletvom ili svečane izjave.

(e) Ako Strana domaćin od svojih državljana koji žele početi obavljati regulisanu profesiju traži dokument o njihovom fizičkom ili duševnom zdravlju, kao dovoljan dokaz prihvata stavljanje na uvid dokumenta koji se u ovu svrhu zahtijeva u matičnoj Strani. Ukoliko matična Strana ne izdaje takav dokument, Strana domaćin prihvata potvrdu koju izdaje neko nadležno tijelo matične strane. U tom slučaju, nadležna tijela matične Strane dužna su izdati traženi dokument u roku od mjesec dana.

(f) Kada Strana domaćin od svojih državljana koji žele početi obavljati regulisanu profesiju traži da dostave:

— dokaz o imovinskom stanju;

— dokaz da su osigurani od finansijskih rizika koji proizilaze iz njihove profesionalne odgovornosti u skladu sa važećim zakonima i podzakonskim aktima Strane domaćina u vezi sa uslovima i obimom pokrivenosti osiguranjem, ta Strana prihvata kao dovoljan dokaz u ovom smislu potvrdu od banke i osiguravajućeg društva druge Strane.

(g) Kada Strana to zahtijeva i od svojih državljana, potvrdu o nepostojanju privremene ili stalne zabrane bavljenja datom profesijom, odnosno uvjerenje o nekažnjavanju.

2. Potvrde

Kako bi pomogle primjenu Sporazuma, Strane mogu propisati da lica koja ispunjavaju postavljene uslove osposobljavanja osim dokaza o formalnoj osposobljenosti moraju dostaviti i potvrdu od nadležnih tijela matične Strane da je taj dokaz o formalnoj osposobljenosti dokaz koji je obuhvaćen Sporazumom.

Član 10. Korišćenje profesionalnih naziva

1. Ako je na području Strane domaćina regulisano korišćenje profesionalnog naziva za obavljanje nekog od poslova u okviru predmetne profesije, podnosioci zahtjeva sa područja drugih Strana ovlašćeni za obavljanje regulisane profesije koriste profesionalni naziv koji se za tu profesiju koristi u Strani domaćinu, kao i sve odgovarajuće skraćenice.

2. Ako na području Strane domaćina određenu profesiju uređuje strukovno udruženje ili organizacija, podnosioci zahtjeva sa područja Strana mogu koristiti profesionalni naziv koji dodjeljuje ta organizacija ili udruženje, kao i odgovarajuću skraćenicu, samo ako podnesu dokaze da su članovi tog udruženja ili organizacije.

U slučaju da neko udruženje ili organizacija članstvo uslovljava određenim kvalifikacijama, ona to od podnosilaca zahtjeva sa područja drugih Strana koji posjeduju stručne kvalifikacije može zahtijevati samo u skladu s uslovima utvrđenim Sporazumom.

Član 11. Korišćenje akademskih naziva

Strana domaćin osigurava da se datim licima omogući pravo na korišćenje akademskih naziva koje su stekli u matičnoj Strani i njihovih skraćenica na jeziku matične Strane. Strana domaćin može zahtijevati da taj naziv prate naziv i adresa ustanove ili ispitne komisije koja ga je dodijelila. U slučaju kada postoji mogućnost da se neki akademski naziv matične Strane zamijeni sa nazivom iz Strane domaćina za koji je u toj Strani potrebno dodatno osposobljavanje koje korisnik nije stekao/la, Strana domaćin ima pravo zahtijevati od tog lica da akademski naziv matične Strane koristi u odgovarajućem obliku koji odredi Strana domaćin.

NACRT
POGLAVLJE IV

DETALJNA PRAVILA ZA OBAVLJANJE PROFESIJE

Član 12. Poznavanje jezika

1. Lica kojima su priznate stručne kvalifikacije moraju znati jezike koji su im potrebni za obavljanje date profesije na području Strane domaćina.

2. Svaka eventualna provjera znanja jezika mora biti srazmjerna potrebi djelatnosti kojom se lice želi baviti. Data stručna lica imaju pravo žalbe protiv ovog vida provjera u skladu sa domaćim propisima.

3. Provjere koje se vrše u skladu sa stavom 1. i stavom 2. ovog člana mogu biti obavezne kada je riječ o profesijama koje mogu imati posljedice po sigurnost pacijenata. Provjere mogu biti obavezne i u vezi sa drugim profesijama u slučaju postojanja ozbiljne i osnovane sumnje da predmetno stručno lice ne raspolaže odgovarajućim poznavanjem jezika za obavljanje profesije kojom se želi baviti.

Provjere se smiju provoditi isključivo nakon priznavanja stručnih kvalifikacija.

Član 13. Odobrenje Zavoda zdravstvenog osiguranja

Strane koje od lica koja su stekla stručne kvalifikacije zahtijevaju da odrade pripravnički staž i/ili prođu određeni period sticanja stručnog iskustva kako bi dobile odobrenje Zavoda zdravstvenog osiguranja, odriču se prava na taj zahtjev za osobe koje posjeduju dokaze o stručnim kvalifikacijama za doktore medicine i doktore stomatologije stečene na području drugih Strana.

POGLAVLJE V

UPRAVNA SARADNJA I JAVNA ODGOVORNOST ZA SPROVOĐENJE

Član 14. Multilateralni odbor

1. Strane uspostavljaju Multilateralni odbor za priznavanje stručnih kvalifikacija (u daljem tekstu: Multilateralni odbor) nadležan za primjenu i sprovođenje Sporazuma. U sastav Odbora ulazi po jedan (1) predstavnik svake od Strana.

2. Ne dovodeći u pitanje poslove koje mu Strane dodijele na *ad hoc* osnovi, Multilateralni odbor:

- a) promoviše ciljeve Sporazuma;
- b) pruža Stranama sve relevantne informacije;
- c) izrađuje i Stranama podnosi godišnji izvještaj o primjeni i sprovođenju Sporazuma te, po potrebi, formuliše odgovarajuće preporuke za njegovo ispravno funkcionisanje;
- d) prima informacije i izvještaje o sprovođenju Sporazuma od nadležnih tijela;
- e) analizira sve probleme koji se tiču primjene i sprovođenja Sporazuma i predlaže održiva rješenja;
- f) procjenjuje kretanja izazvana uzajamnim priznavanjem stručnih kvalifikacija;
- g) osigurava da Strane na vrijeme prosljeđuju i redovno ažuriraju popis nadležnih tijela iz Priloga I;
- h) u funkciji uvažavanja opšteprihvaćenih naučnih i tehničkih pomaka, Multilateralni odbor je ovlašćen da usvoji izmjene Priloga II, III, IV i V i da ažurira znanja i vještine iz tih priloga kako bi odražavali razvoj datih profesija zasnovano na preporukama Zajedničke komisije nadležnih tijela.

Takvo ažuriranje neće podrazumijevati izmjene postojećih osnovnih zakonskih načela bilo koje od Strana u vezi sa strukturom profesija u smislu osposobljavanja i uslova pristupa fizičkih lica istim. Ono će uvažavati nadležnost Strana za organizaciju njihovih obrazovnih sistema.

3. Multilateralni odbor donosi svoj Poslovnik. Odbor se redovno sastaje jednom godišnje a, po potrebi, može održati i vanredne sjednice. Strane vanredne sjednice mogu sazvati konsenzusom.

4. Multilateralni odbor uživa podršku Sekretarijata Vijeća/Savjeta za regionalnu saradnju. Sekretarijat čuva svu dokumentaciju Strana. On je zadužen da Multilateralnom odboru i komisijama nadležnih tijela pruža svu potrebnu pomoć i osigurava sprovođenje svojih odluka.

Član 15. Nadležna tijela

1. Nadležna tijela Strane domaćina i matične Strane blisko sarađuju i uzajamno se pomažu kako bi olakšale primjenu Sporazuma. Nadležna tijela osiguravaju povjerljivost podataka koje razmjenjuju.

2. Nadležna tijela Strane domaćina i matične Strane razmjenjuju podatke o sprovedenim disciplinskim i kaznenim mjerama, te svim drugim ozbiljnim i posebnim okolnostima koje bi mogle uticati na obavljanje djelatnosti iz ovog Sporazuma, pri tome poštujući propise o zaštiti ličnih podataka.

3. Matična Strana provjerava istinitost okolnosti a njena tijela odlučuju o prirodi i opsegu istraga koja treba provesti, te o zaključcima koje donese na osnovu dostupnih podataka obavještava Stranu domaćina.

4. Svaka Strana najkasnije do [datum] određuje službe i tijela nadležna za izdavanje i primanje dokaza o formalnoj osposobljenosti i drugih dokumenata i podataka, kao i službe i tijela nadležna za prijem zahtjeva i donošenje rješenja iz ovog Sporazuma, te o tome odmah obavještava Multilateralni odbor.

5. Svako nadležno tijelo određuje koordinatora za poslove nadležnih tijela iz stava 1. ovog člana i o tome obavještava Multilateralni odbor.

Dužnosti koordinatora su sljedeće:

- (a) promovisanje jednoobrazne primjene Sporazuma;
- (b) prikupljanje svih informacija koje su relevantne za primjenu Sporazuma;
- (c) izrada i podnošenje godišnjeg izvještaja o primjeni i sprovođenju Sporazuma Zajedničkoj komisiji nadležnih tijela i, po potrebi, formulisanje odgovarajućih preporuka za njegovo ispravno funkcionisanje;
- (d) analiziranje svih problema koji se tiču primjene i sprovođenja Sporazuma i izvještavanje Zajedničke komisije nadležnih tijela o njima.

Član 16. Zajednička komisija nadležnih tijela

1. Određeni koordinatori formiraju Zajedničku komisiju nadležnih tijela za svaku regulisanu profesiju. Sve zajedničke komisije nadležnih tijela sastaju se najmanje jednom godišnje prije održavanja sjednice Multilateralnog odbora.

Dužnosti Zajedničke komisije nadležnih tijela uključuju:

- (a) promovisanje jednoobrazne primjene Sporazuma u domenu regulisane profesije za koju je data komisija nadležna;
- (b) prikupljanje svih informacija koje su relevantne za primjenu Sporazuma u domenu regulisane profesije za koju je nadležna;

- (c) izradu i podnošenje Multilateralnom odboru godišnjeg izvještaja o primjeni i provođenju Sporazuma u domenu regulisane profesije za koju je nadležna i, po potrebi, formulisanje odgovarajućih preporuka za njegovo ispravno funkcionisanje;
- (d) analiziranje svih problema koji se tiču primjene i provođenja Sporazuma u domenu regulisane profesije za koju je nadležna i predlaganje održivih rješenja Multilateralnom odboru;
- (e) razmjenu informacija i saznanja, te promovisanje stalnog profesionalnog razvoja u vezi profesije za koju je nadležna;
- (f) u funkciji uvažavanja opšteprihvaćenih naučnih i tehničkih pomaka, Zajednička komisija nadležnih tijela ovlaštena je da Multilateralnom odboru predloži izmjene Priloga II, III, IV i V i da ažurira znanja i vještine iz tih priloga kako bi odražavali razvoj profesije za koju je nadležna zasnovano na preporukama u pogledu te profesije.

Takvo ažuriranje neće podrazumijevati izmjene postojećih osnovnih zakonskih načela bilo koje od Strana u vezi sa strukturom profesija u smislu osposobljavanja i uslova pristupa fizičkih lica istim. Ono će uvažavati nadležnost Strana za organizaciju njihovih obrazovnih sistema.

2. Zajednička komisija nadležnih tijela uživa podršku Sekretarijata Vijeća/Savjeta za regionalnu saradnju.

Član 17. Kontakt tačke

Svaka Strana najkasnije do [datum] određuje kontakt tačku čije dužnosti uključuju:

- (a) pružanje javnosti i kontakt tačkama ostalih Strana neophodne informacije o priznavanju stručnih kvalifikacija uređenom ovim Sporazumom, kao što su informacije o domaćem zakonodavstvu kojim se uređuje problematika profesija i njihovog obavljanja, uključujući i socijalne propise te, po potrebi, etičke kodekse.
- (b) pomoć građanima kod ostvarivanja prava koja su im obezbijeđena ovim Sporazumom, u saradnji, gdje je to prikladno, sa ostalim kontakt tačkama i nadležnim tijelima Strane domaćina.

POGLAVLJE VI

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 18. Prenošenje (transponovanje)

1. Strane donose zakonske, podzakonske i upravne akte potrebne za postupanje u skladu s ovim Sporazumom najkasnije do [datum] i o tome odmah obavještavaju Multilateralni odbor.

Član 19. Prilozi

Prilozi čine sastavni dio Sporazuma.

Član 20. Stupanje na snagu

Sporazum stupa na snagu [po deponovanju odluka o ratifikaciji najmanje četiri (4) Strane; s danom potpisivanja...].

Sporazum je sačinjen na engleskom jeziku u [mjesto], [datum], u samo jednom primjerku koji se čuva u arhivi Vijeća/Savjeta za regionalnu saradnju.

[Potpisi]

Prilog II:

Priznavanje na osnovu usklađivanja minimalnih uslova osposobljavanja

DOKTOR MEDICINE

Član 1. Osposobljavanje doktora medicine

1. Osposobljavanje doktora medicine uslovljeno je posjedovanjem diplome ili svjedočanstva o završenom obrazovanju koje omogućava pristup univerzitetskim studijima medicine.
2. Osposobljavanje doktora medicine obuhvata završetak univerzitetskih studija u trajanju od najmanje pet (5) godina, što može biti iskazano i u *ECTS* bodovima i podrazumijeva najmanje 5500 sati teorijskog i praktičnog osposobljavanja na univerzitetu ili pod nadzorom univerziteta.
3. Osposobljavanje doktora medicine potvrđuje da je lice steklo sljedeća znanja i vještine:
  - (a) odgovarajuće poznavanje nauka na kojima se zasniva medicina i dobro razumijevanje naučnih metoda, uključujući načela bioloških funkcija, ocjenjivanje naučno utvrđenih činjenica i analizu podataka;
  - (b) dobro razumijevanje građe, funkcija i ponašanja zdravih i bolesnih osoba, kao i odnosa između zdravstvenog stanja čovjeka i njegovog fizičkog i društvenog okruženja;
  - (c) odgovarajuće poznavanje kliničkih disciplina i postupaka što doktoru medicine daje cjelovitu sliku o duševnim i tjelesnim bolestima, kao i medicine sa stanovišta prevencije, dijagnoze i terapije, te ljudskog razmnožavanja; i
  - (d) odgovarajuće kliničko iskustvo u bolničkim zdravstvenim ustanovama pod primjerenim nadzorom.

Član 2. Specijalističko usavršavanje doktora medicine

1. Pristup specijalističkom usavršavanju doktora medicine uslovljen je posjedovanjem dokaza o završenim univerzitetskim studijima medicine iz člana 1. Priloga II, tokom kojih je polaznik stekao/la odgovarajuće znanje iz opšte medicine.

2. Specijalističko usavršavanje doktora medicine obuhvata teorijsko i praktično usavršavanje na univerzitetu, univerzitetском kliničkom centru ili, gdje je to primjereno, u zdravstvenoj ustanovi koju su u tu svrhu ovlastila nadležna tijela ili službe.

Strane osiguravaju da minimalno trajanje programa specijalističkog usavršavanja doktora medicine iz člana 7. Priloga II nije kraće nego što je predviđeno tim članom. Usavršavanje se odvija pod nadzorom nadležnih tijela ili službi. Ono zahtijeva da specijalizant lično učestvuje u poslovima i odgovornostima koje podrazumijeva ovaj vid usluga.

3. Usavršavanje se vrši u punoj nastavnoj satnici u zdravstvenoj ustanovi koju su u tu svrhu ovlastila nadležna tijela. Ono obuhvata učestvovanje u svim medicinskim poslovima odjela gdje se vrši usavršavanje, uključujući dežurstva, tako da specijalizant posvećuje sve svoje profesionalno djelovanje svom praktičnom i teorijskom usavršavanju tokom cijele radne sedmice i čitave godine, u skladu sa postupcima koje su utvrdila nadležna tijela. Po tom osnovu, na tim radnim mjestima se dobiva primjerena naknada za rad.

3a. Strane imaju pravo, kroz relevantne propise i od slučaja do slučaja, dozvoliti djelomično izuzeće od dijela programa specijalističkog usavršavanja doktora medicine iz člana 7. Priloga II, pod uslovom da je taj dio specijalizacije već odrađen u sklopu nekog drugog programa specijalističkog usavršavanja iz člana 7. Priloga II i da je dato stručno lice već steklo stručnu kvalifikaciju iz njega u nekoj od Strana. Strane osiguravaju da odobreno izuzeće ne prelazi više od polovine minimalnog trajanja datog programa specijalističkog usavršavanja doktora medicine.

Strane su dužne obavijestiti Multilateralni odbor i ostale Strane o svojim propisima koji su predstavljali osnovu za svako takvo djelomično izuzeće.

4. Strane za izdavanje dokaza o specijalističkom usavršavanju doktora medicine zahtijevaju posjedovanje dokaza o osposobljenosti za doktora medicine iz člana 7. Priloga II.

Član 3. Vrste specijalističkog usavršavanja doktora medicine

Dokaz o formalnoj osposobljenosti za doktora medicine-specijalistu je dokaz koji su izdala nadležna tijela ili službe iz Priloga I za taj vid specijalističkog usavršavanja a koji odgovara profesionalnim nazivima koji se koriste u različitim Stranama i koju su navedeni u članu 7. Priloga II.

Član 4. Specijalističko usavršavanje iz opšte medicine

1. Pristup specijalističkom usavršavanju iz opšte medicine uslovljen je posjedovanjem dokaza o završenim univerzitetским studijima medicine iz člana 1. Priloga II tokom kojih je polaznik stekao/la odgovarajuće znanje iz opšte medicine.

2. Specijalističko usavršavanje iz opšte medicine na osnovu kog se stiče dokaz o formalnoj osposobljenosti izdat prije [1. januara, 2006. godine] traje najmanje dvije (2) godine u punoj nastavnoj satnici. Ukoliko je dokaz o formalnoj osposobljenosti izdat nakon navedenog datuma, usavršavanje traje najmanje tri (3) godine u punoj nastavnoj satnici.

Ako program osposobljavanja iz člana 1. Priloga II obuhvata praktični rad u ovlaštenoj bolničkoj zdravstvenoj ustanovi s odgovarajućom opremom i uslugama opšte medicine, odnosno u ovlaštenoj ambulanti/ordinaciji opšte medicine ili ovlaštenom doma zdravlja gdje se pruža primarna zdravstvena zaštita, trajanje tog praktičnog osposobljavanja može se, do najviše godinu dana, uključiti u period iz prvog podstava ovog stava za potvrde o osposobljenosti izdate na ili nakon [1. januara, 2006. godine].

3. Specijalističko usavršavanje iz opšte medicine se izvodi u punoj nastavnoj satnici, pod nadzorom nadležnih tijela ili službi i većim je dijelom praktične a manjim teorijske prirode.

Praktično usavršavanje izvodi se, s jedne strane, u trajanju najmanje šest (6) mjeseci u ovlaštenoj bolničkoj zdravstvenoj ustanovi s odgovarajućom opremom i uslugama i, s druge strane, u trajanju od najmanje šest (6) mjeseci u ovlaštenoj ambulanti/ordinaciji opšte medicine ili ovlaštenom domu zdravlja gdje se pruža primarna zdravstvena zaštita.

Praktično usavršavanje vrši se u saradnji sa drugim zdravstvenim ustanovama ili strukturama koje se bave opštom medicinom. Ne dovodeći u pitanje minimalno trajanje uređeno drugim podstavom ovog stava, praktično usavršavanje može se u trajanju od najviše šest (6) mjeseci odvijati u drugim ovlaštenim ustanovama ili zdravstvenim strukturama koje se bave opštom medicinom.

Usavršavanje zahtijeva da specijalizant lično učestvuje u poslovima i odgovornostima osoba sa kojima radi.

4. Strane za izdavanje dokaza o formalnoj osposobljenosti specijalista opšte medicine zahtijevaju posjedovanje dokaza o formalnoj osposobljenosti za doktora medicine iz člana 6. Priloga II.

5. Strane mogu izdati dokaze o formalnoj osposobljenosti iz člana 6. Priloga II doktoru medicine koji nije završio usavršavanje predviđeno ovim članom, ali je završio drugačije, dodatno usavršavanje koje potvrđuju dokazi o formalnoj osposobljenosti koje su izdala nadležna tijela. Dokazi o formalnoj osposobljenosti, međutim, ne smiju se dodjeljivati osim ako se tim dokazima potvrđuje znanje koje je kvalitetom jednako znanju stečenom usavršavanjem koje je predviđeno ovim članom.

Strane, između ostalog, određuju opseg u kom dodatno usavršavanje i stručno iskustvo koje je podnosilac zahtjeva već stekao/la mogu zamijeniti usavršavanje predviđeno ovim članom.

Strane dokaze o formalnoj osposobljenosti iz člana 6. Priloga II mogu izdati samo ako je podnosilac zahtjeva stekao/la najmanje šestomjesečno iskustvo iz opšte medicine u ambulanti/ordinaciji opšte

medicine ili u domu zdravlja gdje se pruža primarna zdravstvena zaštita onih vrsta koje su navedene u stavu 3.

Član 5. Obavljanje djelatnosti doktora opšte medicine

Svaka Strana za obavljanje djelatnosti doktora opšte medicine u okviru svog sistema socijalnog osiguranja zahtijeva posjedovanje dokaza o formalnoj osposobljenosti iz člana 6. Priloga II.

Strane imaju pravo od ovog uslova izuzeti trenutne polaznike specijalističkog usavršavanja iz opšte medicine.

Član 6. Dokaz o formalnoj osposobljenosti za doktora medicine

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Tijelo koje izdaje dokaz	Potvrda priložena uz dokaz	Referentni datum

Član 7. Dokaz o formalnoj osposobljenosti za doktora medicine-specijalistu

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Tijelo koje izdaje dokaz	Potvrda priložena uz dokaz	Referentni datum

Član 8. Nazivi programa specijalističkog usavršavanja doktora medicine

NACRT

	Anesteziologija	Opšta hirurgija
	Minimalno trajanje programa: 3 godine	Minimalno trajanje programa: 5 godina
Strana	Naziv	Naziv

	Neurohirurgija	Ginekologija i akušerstvo
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Opšta (interna) medicina	Oftalmologija
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 3 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Otorinolaringologija	Pedijatrija
	Minimalno trajanje programa:	Minimalno trajanje programa:

NACRT

	3 godine	4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Pulmologija	Urologija
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 5 godina
Strana	Naziv	Naziv

	Ortopedija	Patološka anatomija
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Neurologija	Psihijatrija
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

NACRT

	Dijagnostička radiologija	Radioterapija
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Plastična hirurgija	Klinička biologija
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Mikrobiologija-bakteriologija	Biohemija
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Imunologija	Torakalna hirurgija
	Minimalno trajanje programa:	Minimalno trajanje programa:

NACRT

	4 godine	5 godina
Strana	Naziv	Naziv

	Pedijatrijska hirurgija	Vaskularna hirurgija
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 5 godina
Strana	Naziv	Naziv

	Kardiologija	Gastroenterologija
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Reumatologija	Opšta hematologija
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 3 godine
Strana	Naziv	Naziv

NACRT

	Endokrinologija	Fizioterapija
	Minimalno trajanje programa: 3 godine	Minimalno trajanje programa: 3 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Neuropsihijatrija	Dermatovenerologija
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 3 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Radiologija	Dječja psihijatrija
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Gerijatrija	Nefrologija
	Minimalno trajanje programa:	Minimalno trajanje programa:

NACRT

	4 godine	4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Zarazne bolesti	Zdravlje u zajednici
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Farmakologija	Medicina rada
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Alergologija	Nuklearna medicina
	Minimalno trajanje programa: 3 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

NACRT

	Maksilofacijalna hirurgija (osposobljavanje doktora medicine)	Biološka hematologija
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Stomatologija	Dermatologija
	Minimalno trajanje programa: 3 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Venerologija	Tropska medicina
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Gastroenterološka hirurgija	Traumatologija i hitna medicina
	Minimalno trajanje programa:	Minimalno trajanje programa:

NACRT

	5 godina	5 godina
Strana	Naziv	Naziv

	Klinička neurofiziologija	Oralna i maksilofacijalna hirurgija (osposobljavanje doktora medicine i doktora dentalne medicine)
	Minimalno trajanje programa: 4 godine	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

	Medicinska onkologija	Medicinska genetika
	Minimalno trajanje programa: 5 godina	Minimalno trajanje programa: 4 godine
Strana	Naziv	Naziv

Član 9. Dokaz o formalnoj osposobljenosti za doktora opšte medicine

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Profesionalni naziv	Referentni datum
---------------	--	----------------------------	-----------------------------

PRILOG III:

DOKTOR STOMATOLOGIJE

Član 1. Osposobljavanje doktora stomatologije

1. Osposobljavanje doktora stomatologije uslovljeno je posjedovanje diplome ili svjedočanstva o završenom obrazovanju koje omogućava pristup univerzitetskim ili studijima dentalne medicine u drugim visokoškolskim ustanovama kojima je na području te Strane priznat jednak stepen.

2. Osposobljavanje doktora stomatologije obuhvata završetak studija u trajanju od najmanje pet (5) godina, što može biti iskazano i u *ECTS* bodovima i podrazumijeva najmanje 5000 sati redovnog teorijskog i praktičnog osposobljavanja koje uključuje najmanje predmete iz člana 4. Priloga III a koje se izvodi na univerzitetu ili u drugoj visokoškolskoj ustanovi koja nudi obrazovanje priznatog jednakog stepena ili koje je pod nadzorom univerziteta.

3. Osposobljavanjem doktora stomatologije potvrđuje da je lice steklo sljedeća znanja i vještine:

(a) odgovarajuće poznavanje nauka na kojima se zasniva stomatologije i dobro razumijevanje naučnih metoda, uključujući načela bioloških funkcija, ocjenjivanje naučno utvrđenih činjenica i analizu podataka;

(b) odgovarajuće poznavanje građe, funkcija i ponašanja zdravih i bolesnih osoba, kao i odnosa između zdravstvenog stanja čovjeka i njegovog fizičkog i društvenog okruženja u mjeri u kojoj se ti činioci tiču stomatologije;

(c) odgovarajuće poznavanje građe i funkcije zuba, usne duplje, vilica i povezanih tkiva, kako zdravih tako i bolesnih, i njihove povezanosti sa opštim zdravstvenim stanjem i fizičkim i socijalnim dobrostanjem pacijenta;

(d) odgovarajuće poznavanje kliničkih disciplina i postupaka koje doktorima stomatologije daju cjelovitu sliku o anomalijama, povredama i bolestima zuba, usne duplje, vilica i povezanih tkiva, te preventive, dijagnostike i terapijske dentalne medicine;

(e) odgovarajuće kliničko iskustvo pod primjerenim nadzorom.

Doktor stomatologije koji je prošao ovakvo osposobljavanje kvalifikovan je za poslove prevencije, dijagnoziranja i liječenja anomalija i bolesti zuba, usne duplje, vilica i povezanih tkiva.

Član 2. Specijalističko usavršavanje doktora stomatologije

1. Pristup specijalističkom usavršavanju doktora stomatologije uslovljen je posjedovanjem dokaza o završenom osposobljavanju za doktora stomatologije iz člana 1. Priloga III.

2. Specijalističko usavršavanje doktora stomatologije obuhvata teorijsku i praktičnu nastavu na univerzitetu, univerzitetском kliničkom i istraživačkom centru ili, gdje je to primjereno, u zdravstvenoj ustanovi koju su u tu svrhu odobrila nadležna tijela ili službe.

Redovni programi specijalističkog usavršavanja doktora stomatologije traju najmanje tri (3) godine i izvode se pod nadzorom nadležnih tijela ili službi. Takvo usavršavanje zahtijeva da specijalizant stomatologije lično učestvuje u poslovima i odgovornostima date ustanove.

3. Strane za izdavanje dokaza o specijalističkom usavršavanju doktora stomatologije zahtijevaju posjedovanje dokaza o osposobljenosti za doktora stomatologije iz člana 5. Priloga III.

Član 3. Obavljanje djelatnosti doktora stomatologije

1. Za potrebe ove Direktive, profesionalne djelatnosti doktora stomatologije su djelatnosti utvrđene stavom 3. ovog člana koje se obavljaju u okviru stručnih kvalifikacija pobrojanih članom 5. Priloga III.

2. Profesija doktor stomatologije zasniva se na osposobljavanju i specijalističkom usavršavanju doktora stomatologije iz člana 1. i člana 2. Priloga III i predstavlja posebnu profesiju koja se razlikuje od drugih opštih ili specijalističkih profesija u oblasti zdravstva. Za obavljanje djelatnosti doktora stomatologije zahtijeva se posjedovanje dokaza o formalnoj osposobljenosti iz člana 5. Priloga III.

3. Strane osiguravaju da je doktorima stomatologije u pravilu omogućen pristup i obavljanje poslova prevencije, dijagnoziranja i liječenja anomalija i bolesti zuba, usne duplje, vilica i povezanih tkiva, uz uvažavanje propisa i etičkih kodeksa na referentni datum iz člana 5. Priloga III.

Član 4. Program studija za doktore stomatologije

Program studija na osnovu kog se stiče dokaz o formalnoj osposobljenosti za doktora stomatologije uključuje najmanje ovdje pobrojane predmete. Jedan ili više tih predmeta mogu se predavati u kontekstu drugih disciplina ili zajedno s njima.

A. Osnovni predmeti	B. Medicinsko-biološki predmeti	C. Predmeti direktno povezani
	i opšti medicinski predmeti	sa dentalnom medicinom
— Hemija		
— Fizika	— Anatomija	— Dentalna protetika
	— Embriologija	— Dentalni materijali i
— Biologija		oprema
	— Histologija, uklj. citologiju	— Konzervativna stomatologije
	— Fiziologija	— Preventivna stomatologije
	— Biohemija (ili	— Anesteziologija i sedacija
	fiziološka hemija)	— Specijalna hirurgija
	— Patološka anatomija	— Specijalna patologija
	— Opšta patologija	— Klinička praksa
	— Farmakologija	— Pedodontcija
	— Mikrobiologija	— Ortodontcija
	— Higijena	— Parodontologija
	— Preventivna medicina i	
	Epidemiologija	— Stomatološka radiologija

	<ul style="list-style-type: none"> — Radiologija — Fizioterapija — Opšta hirurgija — Opšta medicina, uključujući Pedijatriju — Otorinolaringologija — Dermatovenerologija — Opšta psihologija — psihopatologija — neuropatologija — Anesteziologija 	<ul style="list-style-type: none"> — Stomatološka okluzija i funkcija vilice — Strukovno organizovanje, etika i zakonodavstvo — Socijalni aspekti prakse dentalne medicine
--	---	---

Član 5. Dokaz o formalnoj osposobljenosti za doktora stomatologije

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Tijelo koje izdaje dokaz	Potvrda priložena uz dokaz	Profesionalni naziv	Referentni datum

Član 6. Dokaz o formalnoj osposobljenosti za doktora stomatologije medicine-specijalistu

Oralna hirurgija

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Tijelo koje izdaje dokaz	Referentni datum

Ortodoncija

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Tijelo koje izdaje dokaz	Referentni datum

PRILOG IV:

ARHITEKTA

Član 1. Osposobljavanje arhitekata

1. Osposobljavanje za arhitektu obuhvata:

(a) završetak redovnih studija u trajanju od najmanje pet (5) godina ukupno na univerzitetu ili uporedivoj obrazovnoj ustanovi, sa uspješno položenim završnim ispitom univerzitetskog stepena; ili

(b) završetak redovnih studija u trajanju od najmanje četiri (4) godine na univerzitetu ili uporedivoj obrazovnoj ustanovi, sa uspješno položenim završnim ispitom univerzitetskog stepena, uz priloženu potvrdu o završetku dvogodišnjeg pripravničkog staža u skladu sa stavom 4. ovog člana.

2. Studije iz stava 1. ovog člana moraju imati arhitekturu kao osnovnu komponentu, te podrazumijevati jednako teorijske i praktične aspekte arhitektonskog osposobljavanja i osiguravati sticanje najmanje sljedećih znanja, vještina i sposobnosti:

(a) sposobnost izrade arhitektonskih projekata koji ispunjavaju estetske i tehničke zahtjeve;

(b) odgovarajuće znanje o istoriji i teorijama arhitekture, kao i o srodnim umjetnostima, tehnologijama i humanističkim naukama;

(c) znanje o lijepim umjetnostima kao uticaju na kvalitet arhitektonskog projektovanja;

(d) odgovarajuće znanje o urbanističkom projektovanju, planiranju i vještinama uključenim u proces planiranja;

(e) razumijevanje odnosa između ljudi i građevina, između građevina i njihovog okruženja, kao i razumijevanje potrebe da se građevine i njihov međuprostor prilagode ljudskim potrebama i mjerama;

(f) razumijevanje profesije i uloge koju arhitekta ima u društvu, posebno kod izrade idejnih rješenja koja uvažavaju društvene faktore;

(g) razumijevanje metoda istraživanja i izrade idejnih planova projekata;

(h) razumijevanje strukturnih, izvođačkih i inženjerskih problema povezanih s građevinskim planiranjem;

(i) odgovarajuće znanje o fizičkim problemima i tehnologijama, te o funkciji građevina u cilju obezbjeđivanja uslova za unutrašnju udobnost i zaštitu od klimatskih utjecaja u okvirima održivog razvoja;

(j) neophodne vještine projektovanja, koje omogućuju ispunjavanje zahtjeva korisnika u okvirima određenim finansijskim ograničenjima i građevinskim propisima;

(k) odgovarajuće znanje o djelatnostima, organizacijama, propisima i postupcima koji su uključeni u realizaciju projektnih ideja i integrisanje planova u sistem prostornog uređenja;

3. Broj godina studija iz stava 1. i stava 2. ovog člana može biti iskazan i odgovarajućim brojem *ECTS* bodova.

4. Pripravnički staž iz tačke (b) stava 1. ovog člana obavlja se tek nakon završene prve tri (3) godine studija. Najmanje godina dana pripravničkog staža predstavlja nadogradnju znanja, vještina i sposobnosti stečenih tokom studija iz stava 2. ovog člana, zbog čega se i odvija pod nadzorom mentora ili tijela koje je za to ovlastilo nadležno tijelo Strane domaćina. Takav nadzirani pripravnički staž može se odvijati na području bilo koje od Strana. Pripravnički staž ocjenjuje nadležno tijelo Strane domaćina.

Član 2. Obavljanje djelatnosti arhitekta

1. U smislu ovog Sporazuma, djelatnosti arhitekta su djelatnosti koje se redovno obavljaju na osnovu profesionalnog naziva „arhitekta“.

2. Smatra se da podnosioci zahtjeva iz neke od Strana koji su ovlašteni da koriste naziv „arhitekta“ u skladu sa zakonom koji nadležnom tijelu Strane daje ovlaštenje za dodjelu tog naziva državljanima Strane koji se posebno ističu kvalitetom svog rada u oblasti arhitekture zadovoljavaju uslove koji se traže za obavljanje djelatnosti arhitekta na osnovu profesionalnog naziva „arhitekta“. Potvrdom koju takvim licima izda matična Strana potvrđuje se da ona obavljaju arhitektonsku djelatnost.

Član 3. Dokaz o formalnoj osposobljenosti za arhitektu

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Tijelo koje izdaje dokaz	Potvrda priložena uz dokaz	Referentna akademska godina

GRAĐEVINSKI INŽENJER

Član 1. Osposobljavanje građevinski inženjer

1. Osposobljavanje za građevinski inženjer obuhvata:

(a) završetak redovnih studija u trajanju od najmanje [tri/četiri/pet] godina ukupno na univerzitetu ili uporedivoj obrazovnoj ustanovi, sa uspješno položenim završnim ispitom univerzitetskog stepena; ili

2. Studije iz stava 1. ovog člana moraju imati građevinu kao osnovnu komponentu, te podrazumijevati jednako teorijske i praktične aspekte građevinskog osposobljavanja i osiguravati sticanje najmanje sljedećih znanja, vještina i sposobnosti:

(a) sposobnost... ;

(b) odgovarajuće znanje o istoriji i teorijama građevinarstva, kao i o srodnim umjetnostima, tehnologijama i humanističkim naukama;

(c) odgovarajuće znanje o... ;

(e) razumijevanje odnosa između... ;

(f) razumijevanje profesije i uloge koju inženjer građevine ima u društvu, posebno kod izrade idejnih rješenja koja uvažavaju društvene faktore;

(g) razumijevanje metoda istraživanja i izrade... ;

(h) razumijevanje... ;

(j) neophodne vještine... ;

(k) odgovarajuće znanje o djelatnostima, organizacijama, propisima i postupcima koji su uključeni u... ;

(l) ....

3. Broj godina studija iz stava 1. i stava 2. ovog člana može biti iskazan i odgovarajućim brojem ECTS bodova.

4. Pripravnički staž iz tačke (b) stava 1. ovog člana obavlja se tek nakon završene [prve/druge/treće/četvrte godine] studija. Najmanje [šest (6) mjeseci/godina dana] pripravničkog staža predstavlja nadogradnju znanja, vještina i sposobnosti stečenih tokom studija iz stava 2. ovog člana, zbog čega se i odvija pod nadzorom mentora ili tijela koje je za to ovlastilo nadležno tijelo Strane domaćina. Takav nadzirani pripravnički staž može se odvijati na području bilo koje od Strana. Pripravnički staž ocjenjuje nadležno tijelo Strane domaćina.

Član 2. Obavljanje djelatnosti građevinskog inženjera

1. U smislu ovog Sporazuma, djelatnosti građevinskog inženjera su djelatnosti koje se redovno obavljaju na osnovu profesionalnog naziva „građevinski inženjer“.

2. Smatra se da podnosioci zahtjeva iz neke od Strana koji su ovlašteni da koriste naziv „građevinski inženjer „u skladu sa zakonom koji nadležnom tijelu Strane daje ovlaštenje za dodjelu tog naziva državljanima Strane koji se posebno ističu kvalitetom svog rada u oblasti građevinarstva zadovoljavaju uslove koji se traže za obavljanje djelatnosti inženjera građevine na osnovu profesionalnog naziva „inženjer građevine“. Potvrdom koju takvim licima izda matična Strana potvrđuje se da ona obavljaju djelatnosti inženjera građevine.

Član 3. Dokaz o formalnoj osposobljenosti za građevinskog inženjera

Strana	Dokaz o formalnoj osposobljenosti	Tijelo koje izdaje dokaz	Potvrda priložena uz dokaz	Referentna akademska godina